

KANCELARIA SENATU

BIURO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

Warszawa, dnia 5 lipca 2016 r.

BKS/DPK-134-32463/16 JK

P9-29/16

Nr: 32463	Data wpływu 11 kwietnia 2016 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 4 lipca 2016 r.

EMERYTURY I RENTY

TEMAT

**ZMIANA ZASAD OBLICZANIA EMERYTURY POWSZECHNEJ
PO EMERYTURZE WCZEŚNIEJSZEJ**

WNOSZĄCY PETYCJĘ: petycja indywidualna

Pani H. G. – kobieta rocznika 1953.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą w celu zmiany zasad obliczania wysokości emerytury w powszechnym wieku emerytalnym po emeryturze wcześniejszej zawartych w art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJĘ:

Autorka petycji – kobieta urodzona w 1953 r. – wnosi o zmianę przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, które weszły w życie 1 stycznia 2013 r. Nowelizacją z 11 maja 2012 r. w art. 1 pkt 6 lit. b (Dz. U. poz. 637) dodano w ustawie emerytalnej art. 25 ust. 1b. W wyniku tej zmiany osoby – głównie kobiety rocznika 1953 korzystające z prawa do tzw. wcześniejszej emerytury – po osiągnięciu ustawowego wieku emerytalnego po 1 stycznia 2013 r. otrzymały świadczenie emerytalne w niższej wysokości niż świadczenie z wcześniejszej emerytury. Na mocy kwestionowanego przepisu, podstawę obliczenia emerytury pomniejsza się w ich przypadku o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur (w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne). Ustawodawca odebrał im możliwość złożenia wniosku o przeliczenie emerytury powszechnej w sposób analogiczny do obliczania wcześniejszej emerytury, ponieważ do końca 2012 r. nie wystąpiły z odpowiednim wnioskiem do ZUS, gdyż nie ukończyły 60 lat życia – wówczas powszechnego wieku emerytalnego kobiet.

Autorka petycji podkreśla, że kobiety urodzone w 1953 r. to ostatni rocznik kobiet, które osiągnęły 55 lat do 31 grudnia 2008 r. (jeden z warunków przejścia na wcześniejszą emeryturę), a 60 lat do końca 2014 r., czyli są w grupie osób, które powinny zostać objęte tzw. „starą emeryturą”, w tym – wyliczeniem emerytury powszechnej na „starych zasadach”. Omawiana niekorzystna nowelizacja objęła więc osoby, które pobierały wcześniejszą emeryturę nie mając świadomości, że w przyszłości poniosą tego konsekwencje będąc zaledwie od miesiąca do roku przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego. Autorka petycji uznaje przepis art. 25 ust. 1b za błędny i postuluje „zmianę niesprawiedliwego przepisu, który najdotkliwiej ugodził kobiety urodzone w roku 1953”.

Wnosząca petycję jest zdania, że złamano zasadę dobrej legislacji, sprawiedliwości społecznej, równości wobec prawa i niedyskryminacji ze względu na płeć i wiek. W jej opinii, omawiana nowelizacja podważa zaufanie obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa – regulacja wprowadzona ustawą z dnia 11 maja 2012 r. nie zawierała przepisów

przejściowych i została wprowadzona bez poszanowania zasady ochrony praw nabytych oraz interesów w toku.

STAN PRAWNY:

Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) stanowi, że Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2). Wszyscy są wobec prawa równi i mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne (art. 32 i 33). Obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego m.in. po osiągnięciu wieku emerytalnego (art. 67 ust. 1).

Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.) określa warunki nabywania prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń rentowych i emerytalnego; zasady ustalania wysokości świadczeń oraz zasady i tryb przyznawania i wypłaty świadczeń (art. 1).

Przy ustalaniu prawa do emerytury i renty oraz obliczaniu ich wysokości uwzględnia się, z zastrzeżeniem ust. 2–5, okresy składkowe (art. 6) i nieskładkowe (art. 7). Przy ustalaniu prawa do świadczeń i obliczaniu ich wysokości okresy nieskładkowe uwzględnia się w wymiarze nieprzekraczającym 1/3 udowodnionych okresów składkowych (art. 5 ust. 2).

W systemie obowiązuje zasada, iż postępowanie w sprawach świadczeń wszczyna się na podstawie wniosku zainteresowanego (art. 116 ust. 1). Prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa (art. 100). Świadczenia wypłacane są od dnia powstania prawa do nich, nie wcześniej jednak, niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu (art. 129).

Decyzje w sprawach świadczeń wydają i świadczenia te wypłacają organy rentowe właściwe ze względu na miejsce zamieszkania uprawnionego (art. 115). Zgodnie z art. 114 prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawnione okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na świadczenia lub na ich wysokość.

Art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS – podważany przez autorke petycji – stanowi: „Jeżeli ubezpieczony pobrał emeryturę na podstawie przepisów art. 26b, 46, 50, 50a, 50e, 184 (*ustawy emerytalnej*) lub art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ustaloną zgodnie z ust. 1, pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne”.

Ustawa zmieniająca (kwestionowana w petycji) **z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw** (Dz. U. poz. 637) głównie reguluje, wydłuża i ujednolica wiek emerytalny. Od 1 stycznia 2013 r. dla kobiet i mężczyzn wiek emerytalny wynosi 67 lat.

Ponadto ustawa w art. 1 pkt 6 lit. b dodaje w ustawie emerytalnej art. 25 ust. 1b. Nowa regulacja odnosi się do osób pobierających wcześniejszą emeryturę, które uzyskały prawo do emerytury z tytułu osiągnięcia wieku emerytalnego po dniu 31 grudnia 2012 r. Na mocy tej nowelizacji urodzeni po 1948 r., którzy skorzystali z tzw. wcześniejszej emerytury, mogą – po osiągnięciu wieku emerytalnego wskazanego dla ich daty urodzenia – złożyć wniosek o emeryturę przysługującą na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy emerytalnej. Pobierać można jedno z przysługujących świadczeń – emeryturę wcześniejszą lub nową emeryturę. Emeryturę z tytułu osiągnięcia wieku emerytalnego stanowi kwota uzyskana w wyniku podzielenia podstawy obliczenia, tj. sumy kwoty zwaloryzowanych składek emerytalnych i kwoty zwaloryzowanego kapitału początkowego, przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia danego ubezpieczonego na emeryturę. Jeżeli wniosek o przyznanie emerytury na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy emerytalnej zgłosiła osoba pobierająca wcześniejszą emeryturę, to – zgodnie z art. 25 ust. 1b – podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę wcześniej pobranych emerytur (kwoty brutto), przyznanych przed osiągnięciem wieku emerytalnego.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. Nr 237, poz. 1412) wydane na podstawie art. 116 ust. 5 i art. 128a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, określa m.in. warunki i tryb wszczęcia postępowania w sprawach świadczeń, dowody uzasadniające prawo do świadczeń, sposób ich obliczania i wysokość.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (Dz. U. z 1989 r. Nr 11, poz. 63 ze zm.) wydane na podstawie art. 22 ust. 1 pkt 1–3 i 5 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.) w art. 83 stanowi, że ZUS ustala m.in. uprawnienia do świadczeń z ubezpieczeń społecznych oraz ich wysokość. Od decyzji ZUS przysługuje odwołanie do sądu w terminie i na zasadach określonych w Kodeksie postępowania cywilnego. Jeśli odwołanie nie zostało w całości lub w części uwzględnione ZUS niezwłocznie przekazuje sprawę do sądu wraz z uzasadnieniem.

PRACE LEGISLACYJNE:

Sejm: projekt ustawy przedstawiony przez Prezydenta RP 30 listopada 2015 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 62) dotyczy przywrócenia wieku emerytalnego dla kobiet co najmniej 60 lat oraz dla mężczyzn – 65 lat; likwidacji emerytury częściowej, a także powrotu do rozwiązania, zgodnie z którym objęcie ubezpieczonego gwarancją otrzymania najniższego świadczenia emerytalnego byłoby uzależnione od osiągnięcia zróżnicowanego ze względu na płeć okresu składkowego i nieskładkowego.

Projekt przewiduje zmianę w art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS i proponuje analogiczne do poprzedniego brzmienie przepisu, ale odnoszące się jedynie do emerytury częściowej, przysługującej na podstawie art. 26b ustawy. Tak więc projekt nie dotyczy przedmiotu petycji.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymał liczne skargi dotyczące zmiany zasad ustalania wysokości emerytury powszechnej przyznawanej osobom urodzonym po 31 grudnia 1948 r., które pobierały tzw. wcześniejszą emeryturę. Rzecznik w reakcji na skargi 6 marca 2013 r. wystąpił do resortu pracy z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Minister Pracy i Polityki Społecznej w odpowiedzi z 13 marca 2013 r. nie podzielił zastrzeżeń korespondentów RPO co do zakresu stosowania art. 25 ust. 1b ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Stwierdził, że zgodnie z ww. przepisem, podstawa obliczenia emerytury przyznanej z tytułu osiągnięcia wieku emerytalnego i obliczonej według nowych zasad, czyli zgodnie z art. 26 ustawy, jest pomniejszana o kwotę stanowiącą sumę wszystkich wcześniej pobieranych emerytur (kwot brutto), przyznanych przed osiągnięciem wieku emerytalnego. Przepis ten – dodany ustawą z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – obowiązuje od 1 stycznia 2013 r. i ma zastosowanie do wniosków o emeryturę zgłoszonych po 31 grudnia 2012 r. Ustawa zmieniająca z dnia 11 maja 2012 r. została ogłoszona 6 czerwca 2012 r. w Dzienniku Ustaw, tak więc osoby zainteresowane miały wystarczająco dużo czasu na zgłoszenie do końca 2012 r. wniosku o emeryturę z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego. Jednocześnie ministerstwo poinformowało, że osoba, której przyznano emeryturę z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego nie traci prawa do wcześniej przyznanej emerytury. Pobierać może wyższe z przysługujących świadczeń.

W VIII kadencji Senatu ponad 700 osób zgłosiło petycję wielokrotną (P8-05/14) w sprawie zmiany zasad ustalania wysokości emerytury powszechnej osób urodzonych po

1948 r. pobierających dotychczas wcześniejszą emeryturę. Marszałek Senatu 11 marca 2014 r. skierował petycję do rozpatrzenia przez KPCPP. 13 marca 2014 r. komisja zapoznała się z petycją oraz opinią Biura Legislacyjnego Kancelarii Senatu o petycji. W posiedzeniu komisji uczestniczyli przedstawiciele Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, reprezentant resortu przedstawił negatywne stanowisko w sprawie petycji. W dyskusji senatorowie podkreślali złożoność stanu prawnego regulującego sytuację osób wnoszących petycję. Senatorowie uznali, iż materia petycji jest skomplikowana i postanowili zasięgnąć dodatkowej, pogłębionej opinii prawnej.

Na posiedzeniu komisji 24 kwietnia 2014 r. senatorowie zapoznali się z opinią prawną, w której stwierdzono, że „problem art. 25 ust. 1b, a w istocie wadliwego jego wprowadzenia w życie jest już znany sądom ubezpieczeń społecznych i Trybunałowi Konstytucyjnemu”. Brak przepisu przejściowego, wprowadzającego powyższy przepis, odnosi się przede wszystkim do kobiet rocznika 1953 i można ten brak zniwelować nowelizacją ustawy o emeryturach i rentach z FUS”.

Komisja zdecydowała o niepodjęciu dalszych prac nad petycją.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 15 stycznia 2015 r. III A Ua 445/14 (LEX nr 1663074) „W nowym systemie (zdefiniowanych składek), gdzie świadczenie nabywa się za okresy ubezpieczenia, wysokość świadczenia zależy od sumy zaewidencjonowanych składek. Zgodnie ze art. 25 ust. 1b u.e.r.f.u.s., ubezpieczonym, którzy pobrali emeryturę tzw. wcześniejszą czyli w obniżonym wieku (na podstawie przepisów art. 26b, 46, 50, 50a, 50e, 184 u.e.r.f.u.s. lub art. 88 ustawy z 1982 r. – Karta Nauczyciela), podstawę obliczenia emerytury, o jakiej mowa w art. 24 u.e.r.f.u.s., ustaloną zgodnie z ust. 1, pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne. Pobranie emerytur na podstawie wskazanych wyżej przepisów oznacza skonsumowanie części kapitału składkowego, w związku z czym od dnia 1 stycznia 2013 r. odlicza się od niego sumę wypłaconych emerytur”.

Trybunał Konstytucyjny postanowieniem z 3 listopada 2015 r. (sygn. akt P 11/14) umorzył postępowanie po rozpoznaniu pytania prawnego Sądu Okręgowego w Szczecinie, czy art. 1 pkt 6 lit. b ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 637) w związku z art. 22 tejże ustawy (*określa wejście w życie ustawy 1 stycznia 2013 r.*), dodający do ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1440) art. 25 ust. 1b, w zakresie, w jakim ma zastosowanie

do osób, które nabyły prawo do emerytury, o jakiej mowa w art. 24 ustawy z 17 grudnia 1998 r., przed dniem wejścia w życie ustawy z 11 maja 2012 r., jest zgodny z art. 2 i art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W uzasadnieniu do postanowienia, po uwzględnieniu stanowiska Sejmu i Prokuratora Generalnego, Trybunał stwierdził, że sąd pytający „nie kwestionuje konstytucyjności wprowadzonego w art. 25 ust. 1b ustawy (...) lecz to, że regulacja ta znajduje zastosowanie wobec osób, które po 1 stycznia 2013 r. (przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej z 2012 r.) korzystały z wcześniejszej emerytury i przed tym dniem nabyły prawo do emerytury w wieku powszechnym, ale wniosek o jej przyznanie złożyły po 1 stycznia 2013 r.”

Sejm i Prokurator Generalny, odwoławszy się głównie do orzecznictwa sądów apelacyjnych i Sądu Najwyższego, uznali, że uzasadniony jest inny niż przyjęty przez pytający sąd rezultat interpretacyjny rozważanych przepisów, a mianowicie taki, iż art. 25 ust. 1b ustawy FUS nie obejmuje osób, które przed 1 stycznia 2013 r. korzystały z wcześniejszej emerytury i przed tym dniem nabyły prawo do emerytury w wieku powszechnym (spełniły warunki jej uzyskania), niezależnie od tego, czy odpowiedni wniosek złożyły przed czy po 1 stycznia 2013 r. Ponieważ od ustalenia, czy pytanie prawne sądu dotyczy jednego z rezultatów interpretacyjnych zaskarżonych przepisów, czy ich określonej treści normatywnej, zależy rozstrzygnięcie o jego dopuszczalności, Trybunał Konstytucyjny przeanalizował zakres zastosowania normy wywiedzionej z art. 25 ust. 1b ustawy FUS.

W efekcie Trybunał stwierdził, że ustawa *expressis verbis* rozróżnia moment powstania prawa do emerytury (renty) i moment wypłaty świadczenia.

„Analiza orzecznictwa sądów powszechnych, w tym przede wszystkim Sądu Najwyższego, dowodzi, że sądy stoją na stanowisku, iż ustalenie prawa do świadczenia emerytalnego (rentowego) następuje na podstawie stanu prawnego obowiązującego w dniu spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa (...). Oznacza to, że zmiany w przepisach ograniczające dotychczasowe uprawnienia, czy też wprowadzające dodatkowe warunki nabycia prawa, nie mają wpływu na istnienie prawa nabytego (powstałego) przed tymi zmianami, niezależnie od tego, kiedy został złożony wniosek o świadczenie (jego realizację)”. Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z 14 września 2014 r., sygn. akt I UK 19/14): „Nowa ustawa nie może pozbawić ubezpieczonego prawa, które nabył na mocy poprzedniej regulacji (ustawy). Tłumaczy to tym samym, dlaczego nie jest uprawniona wykładnia, że rozstrzygające znaczenie ma stan prawny z chwili wniosku albo wydania decyzji przez organ rentowy”.

TK stwierdził więc, że prawo do świadczeń powstaje i istnieje niezależnie od decyzji

organu rentowego, a tylko jego realizacja w postaci wypłaty świadczenia wymaga potwierdzenia decyzją. Zanegowanie tego prawa stanowiłoby naruszenie charakteru decyzji organu rentowego nadając jej charakter konstytutywny, którego nie posiada.

Tak więc ustawa nowelizująca z 2012 r. zmieniła warunki nabycia prawa do emerytury dla tych, którzy przed jej wejściem w życie praw tych nie nabyli. Podwyższenie wieku emerytalnego objęło osoby, które są w trakcie nabywania uprawnień emerytalnych; nie objęło natomiast tych, którzy prawa takie, zarówno rozumiane jako prawa *in concreto*, jak i prawa *in abstracto* uzyskali przed jej wejściem w życie. Trybunał dodał, że swoboda ustawodawcy co do zmiany warunków nabycia świadczeń emerytalnych jest większa, jeśli perspektywa spełnienia owych warunków jest odległa i istnieje jakaś możliwość, by się do zmienionych warunków dostosować. Maleje natomiast wraz ze zbliżaniem się do momentu spełnienia warunków, zwłaszcza osiągnięcia granicy wieku emerytalnego.

Trybunał zauważył, że z analizy treści przywołanych w pytaniu prawnym przepisów i praktyki ich stosowania, przede wszystkim z orzecznictwa Sądu Najwyższego, wynika, że przepisy kwestionowane przez Sąd Okręgowy w Szczecinie mogą być i są interpretowane odmiennie niż czyni to pytający sąd. „Wykładnię taką, jak kwestionowana przez pytający sąd, przyjmują też organy rentowe, co wynika z licznych skarg, jakie wpływały do Rzecznika Praw Obywatelskich, który informował o nich Ministra Pracy i Polityki Społecznej (pismo z 6 marca 2013 r., znak: RPO-723180-III/13/AJ). Potwierdził ją też minister, którego zdaniem art. 25 ust. 1b ustawy FUS ma zastosowanie do wszystkich wniosków o emeryturę zgłoszonych po 31 grudnia 2012 r. Ani stanowisko organów rentowych, ani MPiPS nie jest jednak dla sądów wiążące.

Trybunał zaznaczał, że nie jest upoważniony do dokonywania wiążącej wykładni ustaw. Ta bowiem należy do sądów jako organów powołanych do stosowania prawa. Działalność Trybunału ma na celu wyeliminowanie z porządku prawnego normy niezgodnej z Konstytucją, a nie przesądzanie, który z możliwych wariantów interpretacyjnych wyrażającego tę normę przepisu powinien być przyjęty przez sądy. (...) Kompetencja do rozstrzygnięcia wątpliwości prawnych związanych ze sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości przez sądy przysługuje Sądowi Najwyższemu oraz Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu.

W świetle przeprowadzonej analizy uznano, iż nie ma podstaw, by twierdzić, że przyjęty przez pytający sąd sposób rozumienia kwestionowanej regulacji ma charakter utrwalony. W związku z powyższym Trybunał uznał, że w omawianej sprawie wydanie wyroku jest niedopuszczalne, co skutkuje umorzeniem postępowania.

INFORMACJE DODATKOWE:

W petycji odwołano się do naruszenia zasad konstytucyjnych. W doktrynie na bazie orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego wypracowano definicje i zakresy tych zasad (m.in. w publikacji „Ochrona praw nabytych w polskim systemie konstytucyjnym”, autorstwa Michała Jackowskiego).

Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie zwracał uwagę, że na treść zasady demokratycznego państwa prawnego wynikającej z art. 2 Konstytucji RP składa się szereg zasad, które nie zostały ujęte *expressis verbis* w konstytucji, ale wynikają z istoty i aksjologii demokratycznego państwa prawnego. Należy do nich zasada ochrony zaufania obywatela do państwa i do stanowionego przez nie prawa. Z zasady tej wynikają liczne dalsze szczegółowe – m.in. zasada poszanowania praw nabytych. U podstaw poszanowania praw nabytych znajduje się dążenie do zapewnienia jednostce bezpieczeństwa prawnego i umożliwienia jej racjonalnego planowania przyszłych działań. Zgodnie z orzecznictwem TK, w sferze praw emerytalno-rentowych zasadą ochrony praw nabytych objęte są zarówno prawa nabyte w drodze skonkretyzowanych decyzji, przyznających świadczenia, jak i prawa nabyte *in abstracto* zgodnie z ustawą przed zgłoszeniem wniosku o ich przyznanie.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 10 lipca 2000 r. (sygn. akt SK 21/99) stwierdził, że zasada *lex retro non agit* (zakaz nadawania normom prawnym mocy wstecznej) oraz zasada ochrony praw nabytych mają charakter zasad przedmiotowych, wyznaczających granice ingerencji władzy publicznej w sferę praw podmiotowych. Naruszenie tych zasad może uzasadniać zarzut niedopuszczalnego wkroczenia przez władzę w sferę konstytucyjnych chronionych praw lub wolności jednostki.

OPRACOWAŁA

Jolanta Krynicka

DYREKTOR

Anna Pomianowska-Bąk